

Työ ja turva -osasto

5.6.2018

HaV@eduskunta.fi**HE 21/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi**

Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella. Lain tarkoitus on panna täytäntöön tutkimusta, opiskelua, harjoittelua, vapaaehtoistyötä, oppilasvaihto-ohjelmaa tai koulutushanketta ja au pairina työskentelyä varten tapahtuvan kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2016/801/EU (*tutkija- ja opiskelijadirektiivi*).

Soveltamisala ja kohderyhmät

Esityksellä ehdotetaan säädettäväksi vain direktiivin pakottavista osioista eli tutkijoista, opiskelijoista, työsuhteisista (palkallisista) harjoittelijoista ja Euroopan unionin vapaaehtoisohjelmien puitteissa vapaaehtoistoimintaa suorittavien kolmansien maiden kansalaisten maahantulosta ja maassa oleskelusta sekä oikeuksista.

SAK suhtautuu lähtökohtaisesti myönteisesti kolmansien maiden tutkijoiden ja opiskelijoiden maahantulon ja oleskelun edellytysten parantamiseen. Kansainväliset opiskelijat ja tutkijat ovat voimavara, joka saattavat omalta osaltaan täyttää osaavan työvoiman tarvetta. Sen sijaan harjoittelijoiden ja vapaaehtoistyöntekijöiden sisällyttäminen direktiivin täytäntöönpanoon saattaa synnyttää mahdollisuuden työlaainsäädännön säännösten kiertämiseen ja siksi SAK suhtautuu siihen varauksellisesti.

Esityksen tavoitteena on lisäksi säätää ulkomaalaislaissa au pair -sijoituksen perusteella myönnettävästä oleskeluluvasta. Suomi ei ole ratifioinut Euroopan neuvoston au pair -sopimusta. Voimassa olevasta ulkomaalaislaista puuttuvat säännökset au pair -sijoituksen perusteella myönnettävästä oleskeluluvasta ja sen kriteereistä. Au pairien osalta kotona tehtävän työn valvontamahdollisuudet ovat erittäin rajoitetut, ja maahantuloon sisältyy jopa ihmiskaupan riski. SAK pitää au pairien oikeudellisen aseman turvaamista välttämättömänä ja kannattaa siksi esitettyjä muutoksia ulkomaalaislakiin.

Tutkijat ja korkeakouluopiskelijat

SAK pitää perusteltuna tutkijoiden ja korkeakouluopiskelijoiden maahanpääsymenettelyjä koskevia muutoksia. Ehdotuksessa esitetään, että voimassa olevaan ulkomaalaislakiin perustuva tutkijoiden jakaantuminen jatko-opiskelijoihin ja tutkijoihin poistuu ja kaikille tutkijoille myönnettäisiin oikeussuhteesta ja rahoituksen luonteesta riippumatta yhdenmukaisesti tutkijan oleskelulupa.

Työ ja turva -osasto

5.6.2018

SAK pitää myönteisenä tutkijoiden mahdollisuutta hakea suoraan kahden vuoden jatkuvaa oleskelulupaa. Pääsääntöisesti kannatettavana on myös ehdotus, jonka perusteella valmistuneiden opiskelijoiden ohella myös tutkijat voivat hakea vuoden oleskelulupaa työnhakua tai yritykseen perustamista varten. Mahdollinen riski piilee kuitenkin näiden ryhmien toimeentulossa, mikäli työllistyminen ei onnistu. Merkittävä osa valmistuneista ulkomaisista opiskelijoista ei työllisty lähinnä puutteellisen suomen kielen taidon johdosta. Siksi olisi erittäin tärkeä, että ulkomaalaisten tutkinto-opiskelijoiden suomen tai ruotsin kielen opiskelu sisällytettäisiin korkeakoulujen ja yliopistojen tutkintovaatimuksiin.

SAK pitää erittäin tärkeänä, että uuden oleskelulupakäytännön toimivuutta seurattaisiin tarkasti ja muutostarpeisiin reagoitaisiin.

Sosiaaliturva ja terveydenhuolto

Direktiivin tarkoittamat tutkijat ja työsuhteessa olevat opiskelijat rinnastettaisiin HE:n mukaan kunnan asukkaisiin, jolloin heillä olisi oikeus julkisiin terveyspalveluihin sekä erikoissairaanhoidon palveluihin yhdenvertaisesti kunnan asukkaiden kanssa. SAK näkee muutoksen tarpeellisenä yhdenvertaisen kohtelun toteutumisen kannalta.

Direktiivissä mainituissa tilanteissa käytettäisiin direktiivin sallimaa yhdenvertaisen kohtelun rajoittamista perhe-etuuksien eli lapsilisien ja lasten kotihoidon tuen osalta. Rajoitus toteutettaisiin lapsilisälain ja lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain muutoksilla.

Lapsilisä kuuluu sinänsä yhdenvertaisen kohtelun kattamiin perhe-etuuksiin, mutta jäsenvaltio voi rajoittaa yhdenvertaista kohtelua eikä sillä ole velvoitetta maksaa perhe-etuuksia tutkijoille, joiden oleskelu kestää enintään kuusi kuukautta. SAK pitää tätä rajoitusta perusteltuna ottaen huomioon työnteon lyhytkestoisuuden.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

Lisätietoja: SAK:n maahanmuuttopolitiikan asiantuntija Eve Kyntäjä, puhelin 0400 513 162